

Срби, Босна и национални идентитет

Због великог занимања са тему идентитета средњовијековне Босне, одлучио сам да ову страницу обновим и обогатим. Већина материјала се налази овдје захваљујући "старим кафанџијама" на Историји на [SerbinaCafe-у](#). Коментаре и препоруке упиши у [књигу гостију](#) или пошаљи на [e-mail](#).

CafeHome

CafeHome

Да ли
аргументацију
сматрате
задовољавајућом?

ДА

НЕ

[Тренутни резултати](#)

• [Коријени: "Дервиш и смрт", Меша Селимовић](#)

- [Бан Матеј Нинослав](#)
- [Повеље владара династије Котроманић](#)
- [О језику](#)
- [Западни извори и литература](#)
  - [De administrando imperio](#)
  - [Анали франачког хроничара Einhard-a](#)
  - [Писмо Римског Папе Дубровнику](#)
  - [Барски родослов](#)
  - [Енциклопедија Британика](#)
- [Лингвистичке variante](#)
- [Појам државе у средњем вијеку](#)
- [Титуле владара](#)
- [Повеља Бана Кулина Дубровчанима из 1189](#)
- [Линкови](#)
- [Страница о властели](#)

Бан Матеј Нинослав

Текст који говори да у Босни, по овом босанском владару, живе само Срби и Власи

Несумљиви доказа да су у средњовијековној Босни живјели Срби и то док се она још простирала само у Сарајевском и Зеничком округу (у долини ријеке Босне). У међународном уговору о расподјели надлежности у дубровачко-босанским споровима бан Матеј Нинослав експлицитно своје поданике назива "Србљима" а Дубровчане "Власима". За превару учињену од стране Влаха Србину уговара се суд бана (босанског), а за превару Србина над Влахом суд кнеза (дубровачког). Називање Дубровчана Власима као и латинско име њиховог кнеза говори нам да су Дубровчани још увијек били Романи, док су Бошњаци увелико Срби (и осјећају ту разлику)... Све је написано у вријеме када се Босна налазила на преко 100 километара од дубровачке границе - дакле нису били сусједне семље и уговор се не односи на српска племена у салеђу Дубровника. У Србији су са то вријеме на власти немањићи краљеви и они се граниче са Дубровником. То Босни неупоредиво слабијом и мањом (и без статуса краљевине) не смета да се одређује као српска.

Видјети у: Љ. Стојановић - "Старе српске повеље и писма", I., 8, 9-10.

БАН МАТЕЈ НИНОСЛАВ

1232-1235.

У име Оца и Сина и Светаго Духа, амин!

Аз раб Божји Матеј, а одмјелом Нинослав, бан бос'нски велики, кле се кнезу Дубров'чкому Жан Дан-долу и всеј опћине Дубров'чкој.

Таком с'м се клетв'ју клел, каком се је бан Кулин клел:

Да ходе Власи свободно, их добит'к, тако како су у бана Кулина ходили, без все хабе и зледи.

А ја кудје облада, тудје си ходите пространо и здраво, а ја пријати како-ре сам себје, и наук дати од все зледи.

А се писах, именов Десоје, граматиг бана Нинослава, велијега бос'нскога, тако вјерно како-ре у првих.

А се јеште: ако вјерује Србљин Влаха, да се при пред кнезем; ако вјерује Влах Србљина, да се при пред баном, а иному Влаху да не буде изма.

Боже-ре ти дај здравије.

(Повеља Дубровчанима)

Бан Матеј Нинослав

1232-1235

У име Оца и Сина и Сватаго Духа амин!

Аз раб Божји Матеј, а одмјелом Нинослав, бан бос'нски велики, кле се кнезу Дубров'чкому Жан Дандолу и всеј опћине Дубров'чкој.

Таквом с'м се клетв'ју клел, каком се је бан Кулин клел:

Да ходе Власи свободно, их добит'к, тако како су у бана Кулина ходили, без все хабе и зледи. А ја кудје облада, тудје си ходите пространо и здраво, а ја пријати како-ре сам себје, и наук дати од все зледи.

А се писах, именов Десоје, граматиг бана Нинослава, велијега бос'нскога, тако вјерно како-ре у првих.

А се јеште: ако вјерује Србљин Влаха, да се при пред кнезем; ако вјерује Влах Србљина, да се при пред баном, а иному Влаху да не буде изма. Боже-ре ти дај здравије.

(Повеља Дубровчанима)

Босански владари су себе називали Србима, као што су Србљем називали и своје становништво.

Твртко Котроманић се крунисао за краља Срба, Босне, Поморја и Сападних страна на гробу Светог Саве у манастиру Милешева. Да би истакао једнородност династије Неманића и Котроманића, твртко ставља испред свог крштеног имена и име **Стефан**, што значи "вјенчани" (онај који је крунисан). У овој повељи Твртково име Стефан се истице веома често (погледати рецимо посљедњу ријеч у првом реду), као што се у повељи често истиче српска земља или Србље као једина етничка одредница. На примјер у петом реду Твртко јасно истиче поријекло "родитеља моји господе **српске**". Исто тако, на дну повеље, на десној страни, је огромним словима истакнуто, на првом мјесту - краљ **Срба**.

Као извор види повеље средњовијековних владара које су микрофилмоване са оригинала и чувају се у Дубровачком архиву, а погледај и повељу босанског бана Нинослава.

Повеље босанских владара династије Котроманић у којима се јасно види да су осећали етничку припадност српском народу

[Стефан Твртко Котроманић](#)

[Стефан Дабиша Котроманић](#)

[Стефан Остоја Котроманић](#)

[Стефан Остојић Котроманић](#)

[Стефан Твртко други Котроманић](#)

[Стефан Томаш Котроманић](#)

Све горе наведене повеље су исписане ћирилицом, а пошто има неких људи који поистовећују ћирилицу и глагољицу (што је груба грешка), испод се налази линк за Зографско јеванђеље из XI века, које је писано глагољицом

[Зографско јеванђеље](#)

Свој језик босански владари називају српским

Босански бан Стјепан Кортманић (1322-1353) издаје 1333. даровну повељу Дубровнику и каже: "и зато стављам ја господин бан Стефан своју златну печат, да је вјеровано сваки да зна и види истину. А зато су четири повеље једнаке, двије латински, а двије српски, а све су печатење златним печатима". Тада је био обичај да се издају по четири повеље са истим текстом, двије на српском и двије на латинском. Ова повеља се може наћи у

Франц Милошић, Monumenta Serbica, Беч 1858. стр. 105-109
Љ. Стојановић - "Старе српске повеље и писма", I, 46.

Западни извори и литератива

De Administrando Imperio, X вијек

Константин VII Порфирогенит познат и као CONSTANTINE VII FLAVIUS PORPHYROGENITUS (р. Септембар 905, Константинопољ [Цариград, сада Истанбул, Тур.]--у. Нов. 9, 959), Византијски император од 913 до 959.

Његови списи су обиман извор о Византијском царству и сусједним подручјима. Његов De administrando imperio (О управљању империјом, латински оригинал се чува у Ватиканској библиотеци) се бави словенским и тураноидним народима и садржи обиман и детаљан историјски и географски опис народа који окружују Византију. Порфирогенит не посједује само податке из свог времена, већ цитира и царске архиве, који сежу до његовог претходника, Цара Хераклија(610-641) и раније.

Глава 32 De Administrando Imperio-ја Константина Порфирогенита, има наслов "О Србима и земљи у којој сада обитавају", и која говори о територији насељеној Србима чији је саставни дио сама Босна, у којој напомиње два насељена града - Котор и Десник, оба још увијек неодређеног географског положаја.

"Анали" франачког хроничара Einhard-a, IX вијек

Извор старији од Порфирогенита више од сто година, франачког хроничара Ајнхарда. Он у својим Аналима описује и устанак панонског кнеза Људевита (818-823). У том свом дјелу, за нашу историју драгоцијеном, Ајнхард на једном мјесту каже како је Људсеvit једном приликом побјегао из Сиска и отишао међу Србе. по свему судећи Срби су тада живјели негдје у предјелу Уне, чак можда и западно од ње, сасвим вјероватно на подручју данашње Лике.

"Liudevitus Siscia civitate relicta, ad Sorabos, quae natio magnam Dalmatie partem obtinere dicitur, fugiendo se contulit"

, што одговара: [Људевит (кнез доње Паноније 822. - прим. SafeHome) оставивши град Сисак, побјеже к Србима, за који се народ вели, да посједује велики дио Далмације).

Фрањо Рачки, хрватски историчар, каже, хрватски историчар, каже, да како се римска провинција Далмација простирала од Јадранског мора до Паноније, под тим Србима, које спомиње франачки аналита Ајнхард, сматрају Срби у Босни.

Повеља Дубровнику

Римски папа, шаље 1188, дубровачком надбискупу пласт и потврђује стара права дубровачке цркве. У писму помиње српску Босну: "regnum Servilie, quod est Bosna" (црпска краљевина која је Босна). То је било вријеме бана Кулина.

(regnum у то доба не мора нужно да значи "краљевина", Босна је била тада бановина)

Видјети у: И. Кукуљевић, Codex diplom, II, 148, стр 21.)

Љетопис Попа Дукљанина, XII вијек

Љетопис Попа Дукљанина, познат и као Барски Родослов, је један од најстаријих писаних извора и сачуван је у свом латинском преводу из XVI-ог вијека. То је вјероватно дјело Барског Попа од 1172 до с. 1196.

ЛПД је Србију подијелио на два дијела, и то овако: "Surbiam autem quae et Transmontana dicitur, in duas divisit provinciam: unam a magna flumine Drina contra occidentalem palagam usque and montem Pini, quam et Bosnam vocavit, alteram vero ab eodem flumine Drina contra orientalem plagam usque ad Lapiam et [ad paludem Labeatidem], quam Rassam vocavit". Дакле, ЛПД Босну и Рашку назива заједничким именом Србија, што јасно показује јединствен српски национални идентитет.

Енциклопедија Британика

1. The first recorded mention of Bosnia was written during this period by the Byzantine emperor Constantine VII Porphyrogenitus, who described "Bosona" as a district in "baptized Serbia."
2. TVRTKO KOTROMANIC (b. c. 1338--d. 1391), probably the greatest ruler of Bosnia, ruling as Bosnian ban (provincial lord, subservient to the king of Hungary) from 1353 and king of the Serbs and Bosnia from 1377.
3. The Ottoman Turks invaded Bosnia in 1386, and after many battles it became a Turkish province in 1463. Hum held out longer under rulers who styled themselves herceg ("duke") of St. Sava--a name recalled today in Herzegovina.

Лингвистичке variante

Стјепан, Степан, Стипан, Шћепан, Стефан, Стеван је једно те исто име. Пошто није било слова Ј прије Вукове реформе, а било је слово "ЈАТ" које је читао како је ко хтјео, у зависности да ли је био екавац, ијекавац, икавац или су цак други регионализми долазили у обзир.

Српска епска пјесма о цару Стефану Душану "Женидба Душанова" (исјечак):

Кад се жени српски цар Стјепане,
он испроси по књигама дјевојку.
У Леђану граду латинскоме,
у латинског краља Мијаила,
по имену Роксанду дјевојку

(Вук II/28)

А од краља Твртка сви су босански владари СТЕФАНИ.

<http://members.tripod.com/cafehome/serbdom.htm/serbdom.htm#Povelje>

(види њихове повеље)

Дакако нико то не узима доказ да су били Срби. показатељи националних осјећања се налазе у повељама гдје они за себе кажу да су Срби, да су им прародитељи били Срби, да владају Србима те да говоре српским језиком.

Појам државе у средњем вијеку

Приликом бављења историјом средњег вијека изузетно је потребно нагласити промјене у садржини појма државе. Данашње државе имају тенденцију да буду националне, тј. да окупљају све припаднике једног народа. Сходно томе оне су и много веће. као што је познато у средњем вијеку припадност у административном смислу неком подручју не говори ниста о етничким одредницама датом становништва. Познато је да су владарске династије у то вријеме користиле средство крвних веза, тј. женидби, да би своју владарску титулу проширили на нова подручја, која чак у неким случајевима нису морала да имају територијални континуитет. На примјер, шпански краљеви су били владари преко хиљаду километара удаљене и територијално одвојене од Шпаније, Белгије. То никако не говори да су становници тадашње Белгије били етнички Шпанци. Исто тако један етнос је могао да посједује више, чак на десетине кнежевина, покрајина, краљевина, као што је случај са Нијемцима, Ирцима, Французима. То никако не говори о томе да су у двије различите немачке државе живјеле двије различите нације. Исто важи и за вјерске разлике. Вјера поданика се заправо одређивала вјерским осјећањима властеле, а та осјећања су се знала временом мијењати. Тако и дан данас нису малобројни случајеви народа са двије или више религија, као нпр. Мађари, Нијемци.

Као извор релевантан за проучавање националног идентитета становништва једног подручја су сходно томе неподесне карте тадашњих управних цјелина, тј. бановина, кнежевина, краљевина. Шта може бити подесније за проучавање националног идентитета становништва једног подручја, од повеља средњовијековних владара, који дају јасне националне предзнаке себи, становништву којим владају и језику којим зборе?

За илустрацију неких горе наведених теза види мапу Европе из периода о којем говоримо, рецимо око 1400 (док Османлије још нису биле продрле до Босне). Јасно упада у очи гомила административних једница на које су подијељене неке нације, нпр. немачка, француска, али примјетне су и оне административне јединице које обухватају и више нација.

Титуле владара

Интересантно је видјети какве су титуле носили владари средњег вијека, како су се заправо звале тадашње "државе"

Краљевска титула Немањића је овако изгледала: "Краљ Рашке земље, Дукље, Далмације, Травуније и Захумља"

(временом је са Дукљу и коначно устаљен назив Зета)

Душан као цар узима титулу "Цар Срба и Грка", титула остаје сину му Урошу, а следећу такву је имао Твртко јер је јасно био "Краљ Срба", те ће и сви босански краљеви носити титулу "Краља Срба", без иједног помена о другом народу.

Једино су у латинским изворима Рашку звали Србијом, али сви Срби су звали Рашку само Рашка.

Титула краља Твртка је била "Краљ Србљем и Босни, Приморја".

Твртко је до 1390. носио титулу краља Срба, Босне, Поморја и Западних Страна. Из ове се титуле јасно види да је владао само над једним народом, Србима. Када је Твртко освојио дијелове Хрватске

његова је титула промијењена 1390, у краљ Рашке, босне, Далмације, Хрватске и Приморја. Када је освојио територије другог народа (Хрвата) промијенио је титулу и у њој није било етничке одреднице "краљ Србљем", зато што Срби нису више једини народ којим он влада, већ су сада то и Хрвати. Из овога се јасно види колико је Твртко био свјестан да је Србин и да у Босни живе Срби, јер док је владао само Босном и дијеловима Рашке и Приморја био је КРАЉ СРБА. Када је Босна послѣ Твртка изгубила дијелове Хрватске које је освојила, следећи босански владари враћају титулу КРАЉ СРБА, јер више не владају Хрватском и сада поново владају само Србима. То све говори колико су они били свјесни да су Срби. Толико.

Сви босански краљеви себе зову "Краљ Срба" што је једина ЕТНИЧКА ОДРЕДНИЦА У ИНТИТУЛАЦИЈИ. Они, наравно, јесу били краљеви Босне, али су Босну наводили као територију, као и остале територије које су ређали у наставку. Не помињу нити један други народ којим владају осим Србима, а Твртко и остали помињу своје прародитеље српске у повељама. Такође су звали своје становништво Србљима и босански банови, прије краљевине и прије проширивања Босне на дио територије Рашке. Иначе, Твртко је државу Немањића звао Рашком, јер је то и ЈЕДИНИ НАЗИВ те земље коју данас зовемо Србијом.

Повеља Дубровчанима из 1189

Ова повеља Бана Кулина из 1189 представља први сачувани босански документ и први помен словенског имена града Дубровника (Epidaurum, id est Ragusium, на тал.: Рагуса). Годину дана прије писања ове повеље Римски папа шаље 1188, дубровачком надбискупу плашт и потврђује стара права дубровачке цркве. У писму помиње српску Босну: "regnum Servilie, quod est Bosna" (српска краљевина која је Босна). То је било вријеме бана Кулина.

(regnum у то доба не мора нужно да значи "краљевина", Босна је била тада бановина)

Видјети у: И. Кукуљевић, Codex diplom, II, 148, стр 21.)

+ ѿ име ѡца и сѡна и сѡтаго дѡха. ꙗко банъ: босньски кѡланъ
 присезаю въ кнеже крѡвашѡ: и въсѡмъ граѡамъ дѡбровъчѡамъ
 правы: приѡтель: быти вамъ ѡ селѡхъ: и доѡѡка: и правъ гон
 дрѡжат(и) | съ вами: и правъ: въѡвѡ: доколе съмъ живъ въ си
 дѡбровъчѡане: киде хѡде: по моемѡ владанию: трѡгѡвѡке? годѡ
 си кто: хѡке: крѡвати: гондѡк си кто мине: правовъ въѡровъ:
 и правымъ срѡдѡцемъ: дрѡжати е везъ въсакое зледи: развъ
 ѡ ми кто: да боевъ воловъ поклонъ; и да имъ не вѡде: ѡ
 монхъ: чѡстѡнниковъ: силе: и доколѡ: ѿ мене вѡдѡ: дати имъ:
 съвѡтъ: и помѡкъ: какоде: и се въѡ: колнкоде моде: везъ въ
 сега: зѡлога примысла: тако ми вѡже помаган: и сие сто еѡа
 нѡгелие. ꙗко радѡе: диѡкъ банъ: писахъ сию: кнѡгѡ: повелѡвъ:
 бановъ: ѡ рожѡста: хѡва: тисѡка. и съто: и ѡсѡмѡдесетъ: и
 девѡтъ: лѡтъ: мѡсеца: августѡста: ѿ дѡвѡдесети: и девѡты:
 днѡ: ѡсѡчѡние: глаголе: и ѡвана: крѡститѡла: / 2

Повеља Бана Кулина (29. VIII 1189)

1 Фол. 49в - 53р (Cod. slav. 12 Bibl. Vatic.), в.сн.XIII и "Слово" 9-10.

2 Према тзв. лењинградском (изворном) примјерку.

или у преводу на модеран српски:

У име Оца и Сина и Светога Духа

Ја бан босански Кулин присезају (исказује) вама кнеже Крвашу и свима дубровчанима прави пријатељ бити вам од сада до вијека и правицу држати с вама и праву вјеру докле сам жив. сви дубровчани који ходе по мојему владанију трговаће гдје који хоће, коначи ће гдје се који нађе с правом вјером и правим срцем без икаквог зла... ("развје што ми кто, да својев волов поклон", оvdје ми није јасна конструкција ради се о даривању стоке)...да им не буде од мојих частника силе и докле у мене буду дат имат свет и помѡћ како и себи колико могу без зле помисли тако ми Бог помогао и свето Евангелие

Ја Радоје, дијак бана писах цијелу књигу банову повељу од рођења Христова хиљаду и сто и осамдесет и девет љета, мјесеца августа у двадесет и деветри дан отсјеченије главе Јована Крститеља

ЛИНКОВИ Са дискусија: [Дискусије](#) - [Историја](#). Погледај страницу о [властели](#).